

BERLYNO RAGINIMAS VEIKTI KULTŪROS PAVELDAS EUROPOS ATEIČIAI

PREAMBULĖ

2018-ieji – **Europos kultūros paveldo metai** yra nuolat augančio susidomėjimo kultūros paveldu Europoje lūžio taškas. Turėtume išnaudoti šį postūmį siekdami atpažinti ir atskleisti pozityvią bei darnią bendro Europos kultūros paveldo ir vertybių galią, telkiančią Europos piliečius ir bendruomenes bei suteikiančią gilesnę prasmę bendram Europos projektui. Atėjo laikas imtis veiksmų.

„Berlyno raginimą veikti“ **Europos kultūros paveldo kongreso** metu, 2018 m. birželio 22 d., Berlyne pristatė trys organizacijos: Europos kultūros paveldo interesams atstovaujanti **EUROPA NOSTRA**, Europos kultūros paveldo metų Vokietijoje nacionalinis koordinatorius – Vokietijos kultūros paveldo komitetas (**DNK**) ir Prūsijos kultūros paveldo fondas (**SPK**).

Europos kultūros paveldo metų (EKPM) proga surengtame pirmajame Europos kultūros paveldo kongrese, vykusiame 2018 m. birželio 18–24 d. Berlyne, susirinko daug piliečių ir organizacijų iš visos Europos. Tarp jų buvo institucijų, asociacijų, fondų ir universitetų, taip pat religinių bendruomenių bei vietų, susijusių su kultūros paveldu, atstovai; architektai, muziejų specialistai, konservatoriai-restauratoriai, amatininkai, menininkai, privačių istorinių pastatų ir paveldo teritorijų savininkai, mokslininkai ir mokytojai; valstybės arba finansinių institucijų atstovai; verslininkai, startuoliai, meno ir kitų sričių istorikai, žurnalistai, fotografai, studentai ir jauni savanoriai; kultūros ministrai, istorinių miestų merai, Europos, nacionalinių ir regionų parlamentų nariai, Europos Sąjungos institucijų, Europos Tarybos, UNESCO, ICCROM bei daugybės kitų Europos paveldo tinklų atstovai.

„Berlyno raginimas veikti“ yra įkvėptas ir grindžiamas erudicija, entuziazmu ir įsitraukimu visų šių moterų ir vyrų (specialistų ir savanorių), kurie rūpinasi kultūros paveldu (materialiu, nematerialiu ir skaitmeniniu) ir skiria savo žinias, laiką ir energiją, siekdami perduoti kultūros paveldą ateities kartoms. Šių žmonių darbo ekonominė vertė yra reikšminga, o socialinė ir kultūrinė reikšmė – neįkainojama.

„Berlyno raginimas veikti“ taip pat grįstas **EKPM nacionalinių koordinatorių, EKPM suinteresuotųjų šalių komiteto** ir **Europos paveldo aljanso 3.3.** narių indėliu ir parama.

Raginame visus, kurie rūpinasi Europos praeitimi, dabartimi ir ateitimi, pasirašyti, palaikyti ir visapusiškai skleisti šį „Berlyno raginimą veikti“.

BERLYNO RAGINIMAS VEIKTI

MES, ŽEMIAU PASIRAŠANTIEJI PILIEČIAI, ORGANIZACIJOS IR INSTITUCIJOS ... esame pasiruošę priimti bendrą atsakomybę atskleidžiant mūsų bendro kultūros paveldo telkiančią galią ir potencialą kuriant tairesnę, klestinčią, įtraukesnę ir teisingesnę Europą.

Šiandien, Europos kultūros paveldo metais, turime unikalią galimybę daryti įtaką diskusijoms apie Europos ateitį. Susidūrus su daugybe iššūkių ir netgi grėsmių pagrindinėms Europos vertybėms, šios diskusijos negali būti grindžiamos vien tik politiniais, ekonominiais ar saugumo aspektais. Turime pakeisti Europos naratyvo „atšpalvį“. Turime mūsų bendram kultūros paveldui skirti pelnytą vietą – Europos politikoje ir prioritetinėse srityse.

KODĖL? NES ...

1. Mūsų kultūros paveldas padeda mums jaustis europiečiais, atspindėdamas tiek skirtingas, tiek bendras vertybes, kultūrą ir atmintį. Todėl kultūros paveldas gali būti laikomas Europos „vienybės įvairovėje“ liudininku, padedančiu atšpirti nesantaiką keliančioms jėgoms, kurios kelia pavojų mūsų visuomenei.
2. Mūsų kultūros paveldas atspindi įvairialypius europiečių identiteto sluoksnius – vietinį, regioninį, nacionalinį ir europinį. Visi šie sluoksniai yra tarpusavyje susiję, vienas kitą sustiprina ir nuolat vystosi.
3. Mūsų kultūros paveldas skatina priklausomumo vietos bendruomenei ir bendrystės bei solidarumo jausmą Europoje.
4. Mūsų kultūros paveldas vienija kartas, atspindėdamas daugelį amžių trukusio apškeitimo žiniomis ir tarpvalstybinio žmonių bei idėjų judėjimo įtaką mūsų bendrai istorijai. Paveldas yra pagarbaus ir praturtinančio dialogo bei sąveikos Europos bendruomenių viduje ir tarp jų pagrindas, taip pat ir sąlyčio su kitomis pasaulio kultūromis pamatas.
5. Mūsų kultūros paveldas yra tiltas tarp mūsų praeities ir mūsų ateities. Kultūros paveldas leidžia mums pasinaudoti kultūrinėmis tradicijomis ir istorija bei vystyti jų pagrindu ir padeda išgydyti praeities žaizdas bei skaudulius. Tuo pačiu paveldas įkvėpia nuolatiniam kūrybiškumui ir naujovėms. Kultūros paveldas yra nenutrūkstamo mokymosi ir įkvėpimo šaltinis bei aktyvaus ir atsakingo pilietiškumo pagrindas.
6. Mūsų kultūros paveldas yra pagrindinis tvaraus vystymosi ir gilesnės socialinės sanglaudos varomoji jėga bei tiesiogiai ir netiesiogiai prisideda prie daugelio darbo vietų sukūrimo.
7. Mūsų kultūros paveldas harmonizuoja ir gražina tiek žmogaus sukurtą, tiek gamtinę gyvenamąją aplinką, tokiu būdu gerindamas mūsų gerovę ir gyvenimo kokybę.

Minėdami [Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos](#) 70-ąsias metines ir dar kartą patvirtindami, kad teisė į kultūros paveldą yra viena pagrindinių žmogaus teisių, taip pat pabrėždami, kad Europos kultūros paveldo metais esame įsipareigoję laikytis principų, nurodytų daugelyje Europos ir tarptautinių organizacijų priimtų [aktualių politikos dokumentų](#), raginame jau dabar įgyvendinti šiuos principus ir imtis efektyvių veiksmų su apčiuopiamais rezultatais Europai ir jos piliečiams:

1 VEIKSMAS. VYSTYTI EUROPOS VEIKSMŲ PLANĄ KULTŪROS PAVELDUI

Siekiant išsaugoti kultūros paveldą raginame sukurti ambicingą Europos veiksmų planą kaip ilgalaikį Europos kultūros paveldo metų palikimą. Šis Veiksmų planas, pristatytas neseniai priimtoje naujojoje [Europos kultūros darbotvarkėje](#), turi būti parengtas ir įgyvendintas visapusiškai dalyvaujant ir įtraukiant visas reikiamas viešas ir privačias suinteresuotas šalis, įskaitant pilietinę visuomenę. Veiksmų planas turi būti holistinis ir susijęs su kitomis pagrindinėmis Europos Sąjungos politikos darbotvarkėmis ir prioritetais bei visapusiškai atitinkantis neseniai priimtas [Europos Sąjungos Tarybos išvadas](#). Svarbiausi tikslai ir politikos sritys – socialinė sanglauda, regionų, miestų ir kaimų plėtra, aplinkos, jūrų ir turizmo politika, darnaus vystymosi darbotvarkė ir prisitaikymas prie klimato kaitos, moksliniai tyrimai ir inovacijos, skaitmeninė politika, švietimas, įgūdžių ugdymas ir ypač jaunimo skatinimas. Veiksmų planas taip pat turi būti nukreiptas ir į išorę, Europai Sąjungai prisiimant pasaulinę atsakomybę ir siekiant bendradarbiavimo Europos Sąjungoje ir už jos ribų. Veiksmų planas turi būti suderintas su Europos Tarybos [Kultūros paveldo vertės visuomenei pagrindų \(Faro\) konvencija](#) ir neseniai priimta [Europos kultūros paveldo strategija XXI amžiui](#), taip pat su [Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m.](#)

2 VEIKSMAS. PRIPAŽINTI KULTŪROS PAVELDĄ EUROPOS POLITIKOS IR FINANSAVIMO PRIORITETU

Palaidydami būsimą Europos veiksmų planą kultūros paveldui, raginame Europos Sąjungos institucijas visapusiškai pripažinti paveldą strateginiu prioritetu [būsimoje politikos programose](#) ir 2021–2027 m. [Europos Sąjungos daugiamečiame finansinėje programoje](#). Tai prisidėtų prie itin reikalingo Europos žmogiškojo ir kultūrinio kapitalo stiprinimo bei Europos vertybių propagavimo. Tuo pačiu visi mes įsipareigojame toliau didinti įvairialypių kultūrinių, socialinių, ekologinių ir ekonominių Europos kultūros paveldo [verčių ir privalumų](#) suvokimą. Tai yra ypač svarbu atsižvelgiant į 2019 m. gegužės mėn. vykšiančius Europos Parlamento rinkimus ir naujos Europos Komisijos paskyrimą.

3 VEIKSMAS. SUSIETI VIETINĮ, NACIONALINĮ IR EUROPINĮ LYGMENIS

Skirtingi valdymo lygiai yra itin svarbūs, siekiant išnaudoti visapusišką kultūros paveldo, kaip strateginio visuomenės, ekonomikos, kultūros ir aplinkos veiksnio, potencialą. Todėl raginame visas Europos valstybes, regionus ir miestus toliau plėtoti holistinę ir ambicingą kultūros paveldo politiką bei veiksmų planus. Taip pat skatiname stiprinti dialogą ir bendradarbiavimą su atitinkamomis Europos ir tarptautinėmis organizacijomis bei pilietine visuomene. Tokiu būdu turėtume užtikrinti, kad skirtingų valdymo lygių (vietinių, nacionalinių ir europinių) priimami politikos ir veiksmų planai papildytų vienas kitą ir būtų tarpusavyje suderinti.

4 VEIKSMAS. IŠSAUGOTI IR PERDUOTI NEPAKEIČIAMĄ KULTŪROS PAVELDĄ

Kultūros paveldas yra unikalus ir nepakeičiamas. Visgi dažnai jis yra pažeidžiamas arba netgi atsiduria pavojuje. Todėl visų mūsų bendra užduotis yra išsaugoti šį lobį ir perduoti jį naudoti (pritaikyti) bei juo mėgautis ateities kartoms. Privalome padidinti būtinuosius žmogiškuosius ir finansinius išteklius, investuoti į įgūdžių ir gebėjimų ugdymą siekiant užtikrinti tinkamą mūsų paveldo išsaugojimą, vystymą bei perdavimą ateities kartoms tiek fiziniu, tiek skaitmeniniu pavidalais. Į šį procesą turime visapusiškai įtraukti mokslo institucijas ir tyrėjus, plėtoti inovatyvius verslo modelius bei skatinti kūrybišką sinergiją tarp kultūros paveldo ir menų. Taipogi turėtume pripažinti nematerialaus kultūros paveldo išraiškų, kurios nuolat vystosi ir praturtina mūsų visuomenę bei gyvenamąją aplinką, vertę.

5 VEIKSMAS. INVESTUOTI Į KOKYBIŠKĄ ATGAIVINIMĄ

Turime užtikrinti tinkamas viešojo ir privataus sektoriaus investicijas į kokybišką paveldo atgaivinimą miestuose, kaimynystėse ir kaimuose, grįstą kūrybiškumu, inovacijomis ir pritaikymu, įkvėptą Europos kultūros paveldo metų pradžioje priimtoje [Davoso deklaracijoje](#) suformuluotų aukštos kokybės „Baukultur“ principų ir praturtintą aktyviu piliečių, bendruomenių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimu. Atsižvelgdami į tai, palaikome kūrybišką ir pagarbią nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir šiuolaikinės intervencijos į esamą aplinką sąveiką, kas prisidėtų prie ateities paveldo sukūrimo.

6 VEIKSMAS. GILINTI ŽINIAS IR SKATINTI GERESNĮ SUVOKIMĄ

Kultūros paveldui turi būti suteikiama ženkliai didesnė reikšmė tiek formalioje, tiek neformalioje švietimo veikloje įvairaus amžiaus žmonėms. Tai paskatintų stipresnę visuomenės įsitraukimą į kultūros paveldo apsaugą ir perdavimą ateities kartoms. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas istorijos mokslui ir paveldo suvokimui platesniame Europos praeities, dabarties ir ateities kontekste. Tai suteiktų Europos piliečiams, ypač vaikams ir jaunimui, reikalingas priemones geriau suvokti vykstančią sąveiką ir mainus Europoje bei su kitomis pasaulio kultūromis. Visos šios veiklos padės kurti pagarbesnius ir prasmingesnius žmonių santykius su vietomis, kuriose jie gyvena, dirba ar lankosi. Tai taip pat padėtų geriau suprasti ir gerbti naujus Europos gyventojus bei palengvintų jų integravimąsi Europoje.

7 VEIKSMAS. IŠNAUDOTI DĖMESIO KULTŪROS PAVELDUI PAKILIMĄ

Europos kultūros paveldo metai sustiprino politinį postūmį visapusiškai susitelkti vardan Europos kultūros paveldo. Privalome sutelkti kiek įmanoma daugiau viešųjų ir privačių suinteresuotųjų šalių ir toliau tobulinti jų tarpusavio sąveiką, įtraukiant susijusias Europos ir tarptautines organizacijas bei pilietinę visuomenę. Norėdami tai pasiekti, turime rasti tinkamą būdą ilgalaikės žinių rinkimo, gebėjimų ugdymo ir bendradarbiavimo kultūros paveldo srityje koordinavimo Europoje platformos sukūrimui.

Berlynas, 2018 m. birželio 22 d.

Berlyno raginimą veikti galima pasirašyti EUROPA NOSTRA interneto svetainėje:
www.europanostra.org/berlin-call-action

